

Vraagt u zich ooit af waarom u uw geliefde graag ziet? Of bent u het eens met Mme Leroi uit *A la recherche du temps perdu* wanneer ze die vraag afblokt met: « L'amour ? Je le fais souvent mais je n'en parle jamais ». Misschien is dit wel een verstandige houding. Hoort men niet vaak zeggen dat nadenken over de dingen elk genot doodt? Maar anderzijds wordt toch ook aangenomen dat geneugtes van intellectuele aard kunnen zijn, dus voortgebracht door het denken? Dit laatste strookt beter met de vaststelling dat filosofen niet meer of minder gelukkig zijn dan anderen. En ook met hun liefdesleven is het niet erger gesteld dan gemiddeld. Het wantrouwen dat over de liefde filosoferen de liefde kapot zou maken, wordt in de hand gewerkt door een impliciete maar foute veronderstelling dat wanneer filosofisch onderzoek niet tot een bevredigend antwoord leidt, het onderzochte object dan maar moet worden vernietigd, of afgedaan als waardeloos. Als dat zo was, zaten we in slechte papieren want er zijn bitter weinig echt bevredigende antwoorden in de filosofie. Gelukkig maar dat er nog zo veel rest om over na te denken, de ervaring zal daar niet onder lijden. Wees gerust, u zult uw partner op het einde van dit stuk niet minder graag zien dan op dit moment, om welke reden u dat dan ook doet.

Omwille van zijn blauwe ogen, haar blonde haar? Omdat hij zo eerlijk is, omdat zij grappig is? Er precies de vinger op leggen is moeilijk, maar veel filosofen denken dat het uiteindelijk bepaalde eigenschappen van een persoon zijn die liefde opwekken. Maar als dat waar was, zouden we een kloon van onze geliefde even graag zien als het origineel, ze beschikken per definitie over dezelfde eigenschappen. Dat lijkt niet plausibel. Of laten we de rollen omdraaien: wat zouden we ervan vinden als onze partner bevestigend antwoordde op de vraag of hij evenveel van een ander zou houden als die even blond en even grappig was? Erg gelukkig zijn we niet met dat antwoord.

Nee, liefst van al willen we graag gezien worden omwille van wie we zijn, niet omwille van de kwaliteiten die we bezitten (blond zullen we niet blijven, en grappig zijn we niet altijd). Een country girl komt perfect aan ons verlangen tegemoet wanneer ze zingt "I love Bill, because he's... I don't know because he is just my Bill." En Bill is uniek, onvervangbaar, niet te herleiden tot zijn eigenschappen. Maar omzeilt dit antwoord niet de vraag? Iemand graag zien omwille van wie hij is? Wie is hij dan, hij die je zo graag ziet? Niet alleen lijkt 'Ik zie Bill graag om wie hij is' een flauw antwoord, er kan bovendien iets van zelfoverschatting in doorklinken. Alsof de country girl doordringt tot de ware Bill. Alsof zijn sterke armen waarmee hij haar 's nachts omhelst, geen enkele rol spelen. Schamper en raak merkte de dichter Yeats op: "Only God, my dear, could love you for yourself alone and not your yellow hair."

De keuze tussen 'omwille van zijn blauwe ogen en eerlijke inborst' en 'omwille van zijn unieke ware zelf' is moeilijk. Bovendien is ze misleidend. Er is immers een derde factor die (door filosofen althans) vaak vergeten of onderschat wordt. Wij zien onze partner graag omdat hij letterlijk onze levensgezel is, omdat hij ons al die jaren vergezeld heeft. Een kloon mag dezelfde eigenschappen bezitten, met hem delen we geen verleden. En men mag iemand dan al respecteren omwille van zijn unieke zelf, het is pas doorheen de tijd die men met hem doorbrengt dat respect tot liefde uitgroeit. De vos heeft gelijk wanneer hij de kleine prins gerust stelt en uitlegt dat zijn roos, ook al is ze niet de enige

in het universum, zijn liefde waard is omwille van deze reden: "Alle tijd die je aan je roos besteed hebt, maakt je roos zo belangrijk." Sommige filosofen vinden deze benadering van liefde egoïstisch. Er zou een gebrek aan respect voor de intrinsieke waarde van de geliefde uit blijken. Maar dat is onzin. De prins beseft heel goed dat alle rozen intrinsiek waardevol zijn (vandaar zijn twijfel), maar er is er maar één waar hij van houdt. Dat hij met haar al zo veel tijd heeft doorgebracht, maakt zeker deel uit van zijn liefde voor haar. Andere filosofen vinden dat deze opvatting het paard voor de wagen spant: is het niet net omdat je iemand graag ziet dat je er een geschiedenis mee wil aangaan? Maar onmiddellijke instant liefde is een mythe, of in elk geval erg zeldzaam. 'Liefde op het eerste gezicht' is dan ook een ongelukkige uitdrukking. Wat men op het eerste gezicht voelt, is nooit liefde, maar wordt meestal beter omschreven als verliefdheid of affectie of vertedering. Zelfs ouders stromen vaak niet meteen vol liefde wanneer hun kind (dat vreemde, nieuwe wezen) ter wereld komt. Al te veel jonge moeders kwellen zichzelf met dit valse ideaal. Als ouderliefde groeit met de dagen, geldt dit dan zeker niet voor partnerliefde? Net als vriendschap heeft liefde tijd nodig. 14 februari is in dit opzicht even belangrijk als elke andere dag.

Katrien Schaubroeck
Postdoctoraal onderzoeker FWO Vlaanderen
Hoger Instituut voor Wijsbegeerte, K.U.Leuven